

Кафедра психології та суспільно-гуманітарних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА (СИЛАБУС)
навчальної дисципліни «Філософія науки»

1. Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка
Статус дисципліни	Нормативна (обов'язкова)
Форма здобуття освіти	очна
Рік підготовки, семестр	1 рік/1 семестр
Обсяг дисципліни (кредити ЄКТС/загальна кількість годин)	3/90
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Модульний контроль
Мова викладання	українська
Розміщення курсу	Google classroom

2. Інформація про викладача

- Викладач:** *Краснокутський Олександр Володимирович*, д.філос.н., доц., професор кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук.

Графік роботи: за розкладом. Робочий кабінет № 102,

- Віртуальний офіс:** E-mail: o.krasnokytский@istu.edu.ua, посилання на вебінар Google Meet в Google classroom. Графік консультацій по навчальній дисципліні: середа з 16.00 до 17.00.

Більше інформації про викладача можна знайти на сторінці [кафедри](#) офіційного сайту Університету.

3. Анотація навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: вивчення основних функцій філософії у системі знань про науку та формування філософсько-світоглядних засад наукової культури, порівняння різних підходів до визначення об'єкта і предмета філософії науки, розкриття особливостей предмета філософії науки, висвітлення генези філософсько-наукової думки, аналіз змісту понять «наукове буття» і «наукова свідомість», «науковий простір» і «науковий час», визначення особливостей форми та змісту наукового процесу, розкриття його джерела та рушійної сили, встановлення критерію поступального розвитку наукової свідомості. Інтегральна мета – поглиблення знань про сутність та структуру наукової свідомості, її філософські засади, що сприятиме зміцненню здатності критично мислити, долати застарілі шаблони та стереотипи, а натомість генерувати нові

методологічні засади наукового пізнання ще невідомих вимірів дійсності.

Завдання навчальної дисципліни:

- **ознайомити здобувачів вищої освіти із:**
 - об'єктом і предметом філософії науки;
 - категоріальним апаратом філософії науки;
 - сутністю наукового буття та його специфікою на сучасному етапі суспільного розвитку;
 - сутністю наукової свідомості та її специфікою на сучасному етапі розвитку суспільства;
 - основними етапами наукового процесу;
 - співвідношенням форми і змісту, традицій і новаторства у науковому процесі;
 - шляхами формування наукової ідеології на етапі трансформації сучасної України;
- **формування умінь:**
 - пояснювати сутність наукового пізнання;
 - оперувати поняттями і категоріями філософії науки;
 - використовувати методики мобілізації наукової свідомості;
 - обґрунтовувати вибір принципів наукового пізнання;
 - формувати стратегію і розроблювати методологію власних наукових досліджень;
- **розвиток у здобувачів таких комунікативних навичок:**
 - командної роботи при колективному обговоренні проблемних ситуацій;
 - конструктивного сприйняття та аналізу критичних зауважень при обговоренні проблемних ситуацій.

Навчальна дисципліна вносить вклад у формування таких компетентностей та досягнення таких результатів навчання, передбачених освітньою програмою:

загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

програмні результати навчання:

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

Пререквізити: базові знання з філософських наук на рівні не нижче бакалаврського.

Рекомендовані навчальні матеріали та ресурси

Основні:

1. Воловик В.І., Бутченко Т.І. Філософія наукової свідомості: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 104 с.
2. Габович О., Кузнецов В. Філософія наукових теорій. Нарис перший: назви та реалії: монографія / Національна академія наук України, Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди. Київ: Наукова думка, 2023. 530 с.
3. Дзьобань О.П. Філософія науки: підручник / ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». Київ; Одеса: Фенікс, 2024. 516 с.
4. Петрук Н.К., Гапченко О.В., Левченко А.В. Філософія науки: навч. посіб. Хмельницький: ХНУ, 2018. 271 с.
5. Утюж І.Г., Спиця Н.В., Сепетий Д.П. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження: навч.-метод. посіб. для підготовки докторів філософії «Doctor of Philosophy» (PhD). Запоріжжя: ЗДМУ, 2023. 101 с.

6. Філософія науки: підручник / І.С. Добронравова та ін. ; за ред. І.С. Добронравової. К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
7. Філософські проблеми сучасно наукового пізнання: підручник / Я.В. Тараров та ін. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2023. 350 с.

Допоміжні:

1. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico-Philosophicus. Філософські дослідження ; з нім. пер. Євген Попович. Київ: Основи, 1995. 312 с.
2. Гадамер Г.Г. Істина і метод / Ганс-Георг Гадамер; пер. О. Мокровольський. К.: Юніверс, 2000. Т. 2: Герменевтика II: доповнення. Показчики / пер. з нім. М. Кушнір 478 с.
3. Декарт Р. Метафізичні розмисли / Рене Декарт ; [пер. з фр.: Зої Борисюк, Олега Жупанського]. Київ: ЮНІВЕРС, 2000. 304 с.
4. Добронравова І. С. Практична філософія науки : [зб. наук. пр.] / Ірина Добронравова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Суми: Університетська книга, 2017. 351 с.
5. Додонов Р.О. Ноосфера як підстава буття соціального світу. Аутопоезис соціальних систем: монографія / за науковою ред. В.П. Бежа / В.П. Бех, Мін. освіти і науки. Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. С. 19-33.
6. Кравчук Л.В., Кадобний Т.Б., Кравчук Л.О. Філософія і методологія науки: навч.-метод. матеріали для лекц. і семінар. занять, самост. та індивід. роботи: посібник. Тернопіль: ТНМУ: Укрмедкнига, 2019. 271 с.
7. Кримський С.Б. Про софійність, правду, смисли людського буття: зб. наук.-публіц. і філософських ст.; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. Київ: [б.в.], 2010. 464 с.
8. Кузь О.М., Чешко В.Ф. Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
9. Левітін Д. Структуроване мислення. Ясний розум в інформаційному хаосі / пер. Роман Шиян. Київ: Наш формат, 2020. 456 с.
10. Максютя М., Соколова О. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: монографія. Херсон: Видавництво «Олді-плюс», 2020. 310 с.
11. Назар С. Блискучий розум / пер. з англ. А. Хлівного. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. 720 с.
12. Патлайчук О.В., Ступак О.П., Гончарова О.О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни «Філософія науки» для аспірантів та здобувачів наук. ступеню PhD (д-р філософії) / Нац. ун-т кораблебудування ім. Адмірала Макарова. Миколаїв: НУК, 2020. 192 с.
13. Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. / Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 181 с.
14. Попович М.В. Рациональність і виміри людського буття. Київ: Видавництво «Сфера», 1997. 291 с.
15. Стежко З.В., Римар С.П. Філософські проблеми наукового пізнання: навч. пос. Кропивницький: Центральноукраїнський національний технічний університет, 2022. 141 с.
16. Філософія науки: матеріали для виконання самостійної роботи / уклад.: Т.В. Кушерець, Н.М. Баранова. 2-ге вид., доповн. і переробл. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 232 с.
17. Філософія освіти і науки: навч. посіб. / І.С. Алексейчук та ін.; відп. ред.: І.С. Алексейчук, Л.І. Мозговий ; Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України [та ін.]. Слов'янськ: Вид-во Маторіна Б.І., 2019. 365 с.
18. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: хрестоматія: навч. посібник для ВНЗ / за ред. Г.І. Волинки ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; [авт. В.П. Андрущенко та ін.]. К.: Каравела, 2019. 464 с.
19. Ханстантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
20. Харарі Ю.Н. Homo Deus. За лаштунками майбутнього / пер. з англ. О. Дем'янчука; 2-ге вид. Київ: Форс Україна, 2019. 512 с.

21. Agassi Joseph Popper and his popular critics Thomas Kuhn, Paul Feyerabend and Imre Lakatos New York, London: Springer International Publishing, 2014. 158 p.
22. Chatfield T. Critical Thinking: Your Guide to Effective Argument, Successful Analysis and Independent Study. SAGE Publications Ltd, 2017. 314 p.

Законодавча база:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01 грудня 2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
3. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. Про деякі питання підтримки розвитку освіти, науки та спорту: Указ Президента України від 02 червня 2021 р. № 223/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2021#Text>
5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
6. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
7. Про наукові парки: Закон України від 25 червня 2009 р. № 1563-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text>
8. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
9. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
11. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>
2. Іглмен Д. Чи можна створити для людей нові відчуття? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4c1lqFXHvqI&t=446s>
3. Міністерство освіти і науки України: Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>
4. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18.12.2006 р. URL: <http://surl.li/drhtc>
5. Стенфордська філософська енциклопедія: <https://plato.stanford.edu/>
6. AI and the future of humanity | Yuval Noah Harari at the Frontiers Forum. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LWiM-LuRe6w>
7. Ariely D. Are we control of our own decisions? URL: https://www.ted.com/talks/dan_ariely_are_we_in_control_of_our_own_decisions
8. Gendler Alex The Turing test: Can a computer pass for a human? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3wLqsRLvV-c>
9. How AI is transforming the creative industries. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cgYpMYMhzXI>
10. The Routledge Encyclopedia of Philosophy: <https://www.rep.routledge.com/>

4. Організація вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Форми занять (найменування, кількість годин)	Форми контролю	Максимальна кількість балів
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ НАУКИ.			
Тема 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ НАУКИ ТА НАУКОВОЇ СВІДОМОСТІ.			
	Лекція 1 – 2 год.		
	Практичне заняття 1 – 2 год.	Перевірка завдань самостійної роботи, індивідуального завдання «Чому у різних галузях науки присуджують науковий ступінь доктора філософії?»	20
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку	
Тема 2. КАТЕГОРІЯ «БУТТЯ» ТА ЇЇ СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ.			
	Лекція 2 – 2 год.		
	Практичне заняття 2 – 2 год.	Перевірка завдань самостійної роботи	
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку	
Тема 3. НАУКОВИЙ ПРОСТІР І НАУКОВИЙ ЧАС.			
	Лекція 3 – 2 год.		
	Практичне заняття 3 – 2 год.	Перевірка завдань самостійної роботи	
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку	
Тема 4. ПРОБЛЕМА СВІДОМОСТІ ТА ЇЇ СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ.			
	Лекція 4 – 2 год.		
	Практичне заняття 4 – 2 год.	Перевірка завдань самостійної роботи	
	Самостійна робота – 8 год.	Див. примітку	
Тема 5. ПІЗНАННЯ. НАУКОВЕ ПІЗНАННЯ.			
	Лекція 5 – 2 год.		
	Практичне заняття 5 – 2 год.	Перевірка завдань самостійної роботи, індивідуального завдання «Філософське обґрунтування методологічних принципів власного наукового дослідження»	20
	Самостійна робота – 8 год.	Див. примітку	
Тема 6. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ. ЛЮДИНА Й ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ.			
	Лекція 6 – 2 год.		
	Практичне заняття 6 – 2 год.	Перевірка завдань самостійної роботи	
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку	
Тема 7. НАУКОВИЙ ПРОЦЕС.			
	Лекція 7 – 2 год.		
	Практичне заняття 7 – 2 год.	Перевірка завдань самостійної роботи	

	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку	
ТЕМА 8. НАУКОВА КУЛЬТУРА.			
	Лекція 8 – 2 год.		
	Практичне заняття 8 – 2 год.	Перевірка завдань самостійної роботи, індивідуального завдання «Рефлексія досвіду підвищення наукової культури»	20
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку	
Разом поточна робота			60
	Модульний контроль – 2 год.	Комп'ютерне тестування	40
Разом за кредитним модулем			100

Примітка. Завдання та запитання з матеріалу, що виноситься на самостійне опрацювання, включені до індивідуальних завдань та тестових завдань з модульного контролю.

5. Політика навчальної дисципліни

5.1. Політика щодо відвідування занять

- аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно з розкладом, який розміщений на офіційному сайті Університету (ознайомитись за посиланням [Розклад](#));
- права, обов'язки та основні правила поведінки здобувачів освіти протягом навчання в Університеті регламентується [Правилами внутрішнього розпорядку для здобувачів](#).

5.2. Політика оцінювання навчальних досягнень здобувачів

- система, шкали та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів наведені у [Положенні про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Закладі вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#);
- **критерії оцінювання.**

Критерії оцінювання індивідуальних практичних завдань:

Програмою передбачено виконання практичних індивідуальних завдань з навчальної дисципліни з максимально можливою кількістю балів 20 за кожне. Критерії оцінювання кожного завдання подані у таблиці

Етапи розв'язування завдання	Кількість балів		
Вибір та обґрунтування методики (методу, технології, способу)	Правильно, ефективно, 5 балів	Правильно, не ефективно, 3 балів	Неправильно чи не обрано, 0 балів
Виконання завдання	Без помилок, 5 балів	Незначні помилки, 3 балів	Значні помилки, відсутність, 0 балів
Результат	Правильний, 5 балів	Неточний, 3 бал	Неправильний чи відсутній, 0 балів
Діагностика (перевірка результату)	Правильна, 5 бал	Неточна, 1 балів	Неправильна чи відсутня, 0 балів

Критерії оцінювання тестових завдань модульного контролю.

Кожне тестове завдання складається з кількох тестів, що оцінюються визначеною кількістю балів. Якщо тест виконаний правильно, то здобувач отримує цю кількість балів, якщо неправильно, то нуль балів.

- визначені силабусом навчальні завдання є обов'язковими для виконання здобувачами освіти. Розподіл балів за окремі завдання вказаний у розділі 5 «Організація вивчення навчальної дисципліни»;

- здобувач може набрати додаткові бали шляхом підготовки тез з тематики дисципліни на конференцію та участі у ній. Максимальна кількість додаткових балів 10;
- максимальна кількість балів за поточну роботу упродовж кредитного модуля становить 60 балів, мінімальна кількість балів для допуску до підсумкового оцінювання кредитного модуля становить 30 балів; максимальна кількість балів за підсумкове оцінювання модульного контролю становить 40 балів;
- можуть бути визнані та зараховані (повністю чи частково) у межах навчальної дисципліни результати навчання, досягнуті здобувачем поза навчальними заняттями в ЗВО «МНТУ» через формальну освіту (на основі додатку до диплому чи академічної довідки), що регулюється [Положенням про організацію освітнього процесу](#), або неформальною, інформальною освітою (через процедуру визнання, яка регулюється [Порядком визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та інформальної освіти](#)).

5.3. Політика щодо дедлайнів та перескладання

- усі передбачені програмою завдання мають бути виконані у встановлені викладачем терміни;
- робота, яка здається здобувачем менше ніж за п'ять робочих днів до модульного контролю без поважних причин, не перевіряється викладачем;
- здобувачу, який не здав роботу у встановлені терміни з поважних причин, надається можливість здати її після встановленого терміну за погодженням із викладачем;
- ліквідація академічної заборгованості відбувається у встановлені графіком освітнього процесу терміни та у порядку, передбаченому у [Положенні про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Завданні вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).

5.4. Політика дотримання принципів академічної етики та доброчесності

- здобувачі мають дотримуватись принципів академічної етики та доброчесності наведених у [Кодексі академічної етики](#) та [Положенні про академічну доброчесність здобувачів освіти та науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників Завдання вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).
- порушення принципів академічної доброчесності тягне за собою цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність, передбачену чинним законодавством та наведеним вище положенням;
- Університет визнає важливість різноманітності студентського контингенту і прагне до створення комфортного інклюзивного та справедливого середовища для навчання різних категорій здобувачів. Будь-яка поведінка (включно з переслідуваннями, сексуальними домаганнями, дискримінацією, розпалюванням ворожнечі), яка загрожує цій атмосфері, не допускається. Інформація про прояви такої поведінки учасниками освітнього процесу під час занять має бути негайно доведена до викладача навчальної дисципліни чи адміністрації Університету.

5.5. Політика оскарження результатів підсумкового контролю

Порядок оскарження результатів підсумкового контролю (кредитний модуль чи атестація) регулюється розділом 6 [Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Завданні вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).

5.6. Політика комунікацій

Комунікації з викладачем:

- усі обов'язкові для виконання завдання з навчальної дисципліни, рекомендації до їх виконання, максимальна кількість балів та дедлайни викладені у розділі «Завдання» відповідного навчального курсу у Class Room;
- усі важливі повідомлення для здобувачів викладач розміщує у розділі «Стрічка» відповідного навчального курсу у Class Room;
- усі виконані завдання здобувач повинен завантажувати для перевірки до навчального курсу у

Class Room;

- викладач перевіряє виконане здобувачем завдання протягом наступних трьох робочих днів після завантаження роботи та виставляє отриману оцінку до електронного журналу навчального курсу у Class Room;
- при проведенні заняття у форматі відеоконференцій камери здобувачів мають бути ввімкнені протягом усього заняття;
- індивідуальні консультації викладач надає здобувачам офлайн у приміщенні та за графіком, визначеними у силабусі, або онлайн у віртуальному офісі за визначеним графіком.

Комунікації в групі

Викладач заохочує дискусії із спірних питань та проблем, що розглядаються у межах навчальної дисципліни, висловлювання власної точки зору здобувачів на предмет їх вирішення. Обговорення та дискусії мають вестись у обстановці поваги до іншої точки зору, шанобливого ставлення до думок опонентів. Критика має бути конструктивною та обґрунтованою.

Силабус навчальної дисципліни складено професором кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук, доктором філософських наук, доцентом Олександром КРАСНОКУТСЬКИМ.

«Погоджено»

Гарант освітньої програми

доктор економічних наук, професор Вероніка ХУДОЛЕЙ

(підпис)

Ухвалено рішенням кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук
(протокол № 6 від 26.01.2024 р.)

Завідувачка кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук, доктор психологічних наук, старший дослідник

Ксенія АНДРОСОВИЧ

(підпис)